

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти

сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра економічної теорії та конкурентної політики

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ДТЕУ

(пост. н. № 7 від «26» 10 2023р.)

Ректор

Анатолій МАЗАРАКІ

**НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА**

освітній ступінь	доктор філософії	/PhD
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/ Social and behavioural sciences
спеціальність	051 Економіка	/ Economics

Київ 2023

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено

Автори: А.Г. Герасименко, докт. екон. наук, професор,
Ю.І. Головня, канд. екон. наук, доцент

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та
конкурентної політики 09.10.2023 р., протокол № 3.

Рецензенти: Г.В. Блакита, докт. екон. наук, професор, завідувач
кафедри економіки та фінансів підприємства
І.Б. Хоменко, канд. екон. наук, комерційний директор
ПП «МасімоСарто Україна»

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА

освітній ступінь	доктор філософії	/PhD
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/ Social and behavioural sciences
спеціальність	051 Економіка	/ Economics

Автори: А.Г. Герасименко, докт. екон. наук, професор,
Ю.І. Головня, канд. екон. наук, доцент

ВСТУП

Програму та робочу програму науково-педагогічної практики розроблено для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «доктор філософії» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», освітньо-наукової програми «Економіка». Її завдання полягає в тому, щоб чітко спланувати та регламентувати діяльність здобувачів ступеня вищої освіти «доктор філософії» (далі – Здобувачів) на відповідному етапі освітньо-наукового процесу.

Науково-педагогічна практика Здобувачів є необхідною складовою освітньо-наукового процесу і згідно робочого навчального плану відбувається на другому році навчання за індивідуальним графіком. За вибором Здобувача та погодженням з науковим керівником вона може відбуватися в Державному торговельно-економічному університеті (далі – ДТЕУ), відокремлених структурних підрозділах ДТЕУ, організаціях – партнерах ДТЕУ, з якими укладено договори про співпрацю. В окремих випадках за погодженням з науковим керівником та гарантом освітньо-наукової програми (далі – ОНП) наукова та педагогічна складові цієї практики можуть відбуватися на різних базах практичної підготовки (наприклад, наукова складова – на підприємстві / в установі партнері ДТЕУ, де здобувач отримує доступ до унікальної інформації чи дослідницької інфраструктури, а педагогічна – в ДТЕУ).

Програму та робочу програму науково-педагогічної практики розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 №261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», постанови Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність», наказу МОН від 16.10.2009 р. №943 «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи», інших нормативно-правових актів МОН України, а також Методичних рекомендацій щодо розробки програм та робочих програм практичної підготовки, Правил внутрішнього розпорядку, Порядку підготовки докторів філософії, Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ДТЕУ, Положення про оцінювання результатів навчання студентів і аспірантів, Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у ДТЕУ, відповідної освітньо-

наукової програми, навчальних планів ДТЕУ, графіків освітнього процесу.

Програма та робоча програма науково-педагогічної практики містить такі розділи:

Вступ

1. Загальні положення.
  - 1.1. Мета, завдання та результати науково-педагогічної практики.
  - 1.2. Організація та керівництво науково-педагогічною практикою.
2. Зміст науково-педагогічної практики.
  - 2.1. Наукова складова
  - 2.2. Педагогічна складова
3. Список рекомендованих джерел.
4. Додатки.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Мета і завдання науково-педагогічної практики

Метою науково-педагогічної практики є закріплення отриманих у процесі опанування теоретичного курсу знань, а також формування дослідницьких та педагогічних компетентностей для майбутньої науково-педагогічної діяльності.

Основними завданнями науково-педагогічної практики є:

- навчитися шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел для вирішення конкретних дослідницьких завдань, а також систематизувати та узагальнювати зібрану інформацію, формулювати відповідні висновки;
- розвинути креативність, навички швидкої адаптації до зміни умов і ефективної дії в нових ситуаціях;
- навчитися розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності;
- набути здатності виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках;
- розвинути здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) з використанням навичок інформаційних та комунікаційних технологій;

- навчитися усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами;
- апробувати сучасні методології, методи, технології та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки;
- набути практичних навичок ініціації та розробки наукових проєктів у сфері економіки;
- сформувати навички здійснення науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти.

За *результатами* науково-педагогічної практики очікується досягнення Здобувачами таких результатів навчання:

- ✓ передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами різного рівня на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку;
- ✓ навички розробки та дослідження фундаментальних та прикладних моделей соціально-економічних процесів і систем, їх використання для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках;
- ✓ досвід застосування сучасних інструментів і технологій пошуку, оброблення та аналізу інформації;
- ✓ здатність пропонувати нові рішення, розробляти наукові проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням невизначеності та / або інформаційної асиметрії;
- ✓ навички презентації та обговорення з фахівцями і нефахівцями результатів досліджень, теоретичних та практичних проблем економіки, кваліфікованого відображення результатів досліджень у наукових публікаціях;
- ✓ навички застосування інноваційних науково-педагогічних технологій, формулювання змісту, цілей навчання, способів їх досягнення, форм контролю; спроможність нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності;
- ✓ здатність планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати

- власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, швидко адаптуватись до геополітичних та соціально-економічних змін, враховувати їх у власних дослідженнях;
- ✓ здатність формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази;
  - ✓ володіння підходами та інструментарієм дослідження мікро-, мезо- макро- та мегаекономічних систем, спроможність визначати ключові детермінанти та індикатори їх розвитку.

1.2. Організація та керівництво науково-педагогічною практикою

Відповідальність за організацію та проведення науково-педагогічної практики Здобувачів покладається на їх наукових керівників.

Протягом першого тижня другого року навчання Здобувач повинен звернутися до відділу аспірантури і докторантури із заявою про визначення бази науково-педагогічної практики та проєктом індивідуального графіку її проходження, завіреного науковим керівником. У разі, якщо така база відрізняється від ДТЕУ чи його відокремлених структурних підрозділів, заява підлягає додатковому погодженню з гарантом ОНП й до неї додається проєкт договору із базою науково-педагогічної практики, в якому чітко визначаються умови та строки проходження такої практики, завдання, а також призначається керівник науково-педагогічної практики від відповідного підприємства / установи / організації. Керівником науково-педагогічної практики від підприємства / установи / організації може бути керівник відповідної бази практики, його заступник, начальник відділу, провідний спеціаліст, чия робота безпосередньо пов'язана з виконанням дослідницьких функцій чи організацією освітнього процесу у закладах вищої освіти, який має науковий ступінь доктора філософії, кандидата чи доктора економічних наук.

Науково-педагогічна практика розпочинається з проведення консультації, в межах якої науковий керівник(та за наявності керівник від зовнішньої бази науково-педагогічної практики):

- знайомить (-лять) Здобувача з програмою та робочою програмою науково-педагогічної практики, інформує (-ють) про її мету і завдання, місце і строки її проведення та форми звітування,

- формулює (-ють) індивідуальні завдання на науково-педагогічну практику;
- проводить (-ять) інструктаж з охорони праці та техніки безпеки,
- знайомить (-лять) Здобувача з правилами внутрішнього розпорядку бази практики, порядком отримання документації, правилами користування обладнанням та матеріалами.

На Здобувачів під час проходження науково-педагогічної практики розповсюджуються законодавство про працю та правила внутрішнього розпорядку бази практики.

Тривалість робочого часу Здобувачів під час проходження практичної підготовки регламентується Кодексом законів про працю України та іншими законодавчими актами, що встановлюють соціально-трудова відносини.

Керівництво науково-педагогічною практикою передбачає:

- створення необхідних організаційно-технічних умов для проходження науково-педагогічно практики;
- видачу Здобувачеві індивідуальних завдань науково-педагогічної практики й складання графіку їх виконання;
- забезпечення доступу Здобувачів до необхідних даних, методичних матеріалів, регламентуючих документів та іншої документації, необхідної для виконання завдань науково-педагогічної практики, а також освітньої та дослідницької інфраструктури;
- надання Здобувачеві необхідних інструкцій щодо проходження науково-педагогічної практики, регулярне консультування Здобувача;
- контроль за дотриманням термінів виконання завдань науково-педагогічної практики, в тому числі, індивідуальних; підготовку відгуку про проходження науково-педагогічної практики Здобувачем у розрізі виконаних ним індивідуальних завдань;
- звітування про науково-педагогічну практику Здобувача, формулювання зауважень та пропозицій щодо поліпшення науково-педагогічної практики для розгляду на засіданні кафедри, групи забезпечення ОНП тощо.

Здобувачі під час проходження науково-педагогічної практики зобов'язані:

- до початку науково-педагогічної практики одержати в університеті всі необхідні документи та консультативну інформацію щодо їх оформлення;
- перед початком науково-педагогічної практики пройти інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності;

- вивчити правила охорони праці, техніки безпеки, внутрішнього розпорядку та суворо їх дотримуватися;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, що передбачені програмою та робочою програмою науково-педагогічної практики й вказівками її керівника (-ів);
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно оформити звіт про проходження науково-педагогічної практики та отримати залік з науково-педагогічної практики.

За результатами проходження науково-педагогічної практики Здобувач складає залік шляхом звітування перед науковим керівником (та, за наявності, керівником науково-педагогічної практики від зовнішньої бази практики) щодо виконання індивідуальних дослідницького та педагогічного завдань науково-педагогічної практики. Залікова оцінка визначається як сума оцінок, виставлених за виконання кожного із завдань. У разі коли оцінювання здійснюється двома керівниками, оцінка за виконання завдань науково-педагогічної практики визначається як середньоарифметичне оцінок кожного з керівників. Крім того за кожним із завдань керівник(-и) надають відгук, що вноситься до картки виконання завдань науково-педагогічної практики (Додаток А).

Залік проводиться не пізніше 3-го робочого дня після завершення науково-педагогічної практики відповідно до діючої у ДТЕУ системи оцінювання знань студентів та аспірантів.

Здобувач, який не виконав програму науково-педагогічної практики, або не встиг скласти залік у визначені терміни без поважних причин, за поданням кафедри відраховується з університету. У випадку, якщо програма науково-педагогічної практики не виконана Здобувачем з поважної причини, йому надається можливість пройти практику повторно за індивідуальним графіком з дозволу проректора з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків за поданням завідувача випускової кафедри за погодженням з гарантом ОНП.

Здобувач, який повторно отримав незадовільну оцінку з науково-педагогічної практики, відраховується з університету.

2. ЗМІСТ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Науково-педагогічна практика складається із двох складових: наукової (дослідницької) і педагогічної.

2.1. Наукова (дослідницька) складова

Науковий керівник (та, за наявності, керівник науково-педагогічної практики від зовнішньої бази практики) формулюють індивідуальне дослідницьке завдання для Здобувача у розрізі наведених у табл.2.1. категорій, і зазначають його у бланку індивідуального завдання на науково-педагогічну практику. Завдання повинне відповідати науковим інтересам Здобувача, детермінуючись темою його дисертаційного дослідження, та бути точковим – дозволяючи його досягнення у межах бюджету часу, виділеного на його виконання.

Таблиця 2.1

Зміст та критерії оцінювання наукової (дослідницької) практики

№ з/п	Бюджет часу, кредитів ЄКТС	Тип (категорія) науково-дослідного завдання	Критерії оцінювання	Кількість балів
1	0.25	Пошук та обробка інформації, необхідної для вирішення індивідуального дослідницького завдання	Здатність застосовувати сучасні та відповідні предмету дослідження інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, її систематизації, узагальнення; відповідність зібраної інформації завданням дослідження	0-5
2	0.25	Розробка гіпотези та підбір методології дослідження	Розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів на мікро-, мезо-, макро- та мегаекономічному рівні, креативність у формулюванні гіпотези дослідження, відповідність гіпотези дослідницькому завданню, її реалістичність, обґрунтованість; адекватність підбраної методології дослідження його завданням та обраній гіпотезі.	0-10

№ з/п	Бюджет часу, кредитів ЄКТС	Тип (категорія) науково-дослідного завдання	Критерії оцінювання	Кількість балів
3	0.25	Формалізація дослідницької пропозиції за вимогами грантодавця (на вибір Здобувача за погодженням з науковим керівником)	Відповідність цілям та пріоритетам грантового проекту, лаконічність та обґрунтованість дослідницької пропозиції, її відповідність вимогам грантодавця за змістом, структурою та оформленням тощо.	0-5
4	0.5	Проведення дослідження, формулювання його результатів	Коректність застосування методів, технологій та інструментів дослідження, правильність інтерпретації отриманих результатів, адекватність, обґрунтованість висновків і пропозицій, сформульованих за його результатами, врахування економічних, технологічних, геополітичних тощо ризиків, невизначеності та / або асиметричності інформації	0-20
5	0.25	Презентація результатів дослідження, їх оформлення у вигляді наукової статті	Чіткість і лаконічність формулювань, логічний порядок викладу матеріалу, його структурованість, відповідність вимогам видавця, дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності, здатність презентувати результати як українською, так і іноземною мовою як в середовищі фахівців і нефахівців з досліджуваної проблеми.	0-10
Всього за виконання індивідуального дослідницького завдання науково-педагогічної практики				0-50

За результатами виконання індивідуального дослідницького завдання Здобувач звітує перед науковим керівником(та, за наявності, керівником науково-педагогічної практики від зовнішньої бази практики). До звіту додаються проєкт наукової статті та проєкт грантової заявки. Залежно від якості представленого матеріалу та у відповідності до наведених у табл.2.1. критеріїв оцінювання науковий керівник та, за наявності, керівник науково-педагогічної практики від зовнішньої бази практики виставляє(-ють)Здобувачеві оцінку за виконання індивідуального дослідницького завдання науково-педагогічної практики за шкалою від 0 до 50.

2.2. Педагогічна складова

Спрямована на набуття навичок здійснення навчально-виховного процесу й формування вмінь викладацької діяльності у ЗВО, зокрема, викладання спеціальних дисциплін, організації навчальної діяльності студентів, науково-методичної роботи.

Таблиця 2.2

Зміст та критерії оцінювання педагогічної практики

№ з/п	Бюджет часу, кредитів ЄКТС	Тип (категорія) науково-дослідного завдання	Критерії оцінювання	Кількість балів
1	0.25	Ознайомлення із законодавчою базою України у сфері освіти, положеннями, регламентами та нормативними документами з організації освітнього процесу на базі практики.	Знання нормативно-законодавчої бази у сфері освіти та нормативної документації щодо організації освітнього процесу в межах системи управління якістю бази практики.	0-5
2	0.25	Відвідування та аналіз лекційного та практичного заняття провідних викладачів кафедри та університету, ознайомлення з кращими практиками їх проведення. Підготовка відгуків про відвідані заняття	Повнота та логічність відгуків про відвідані заняття, їх аргументованість, відповідність критеріям аналізу та оцінки якості проведеного заняття, об'єктивність зауважень та наявність пропозицій рекомендаційного характеру	0-5
3	0.5	Планування занять, підготовка методичних матеріалів (план-конспект лекції, презентація, методичні рекомендації до практичного заняття, комплект тестів/ аналітичних задач / ситуаційних завдань / завдань для самостійної роботи студентів тощо) з окремої теми дисципліни, дотичної до теми дисертаційного дослідження. Розміщення матеріалів в системі дистанційного навчання бази практики	Актуальність та структурованість змістовного наповнення матеріалів, їх відповідність програмі та робочі програми дисципліни, визначеним в них результатам навчання; різноманіття методів і форм навчання; доступність і зрозумілість викладеного матеріалу; чіткість критеріїв оцінювання знань студентів.	0-25

№ з/п	Бюджет часу, кредитів ЄКТС	Тип (категорія) науково-дослідного завдання	Критерії оцінювання	Кількість балів
4	0.25	Проведення лекційного та семінарського / практичного/лабораторного занять з використанням інтерактивних цифрових інструментів. Оцінювання знань студентів з використанням функціоналу МІА Освіта.	Володіння навчальним матеріалом, доступність його викладання; дотримання структури проведення заняття; збалансованість теорії та практики; використання сучасних освітніх методів та технологій, у т.ч. цифрових; спроможність зацікавити аудиторію; здатність стимулювати розвиток у студентів критичного мислення, сприяти розвитку міжпредметних зв'язків, соціальних навичок; прозорість системи оцінювання знань; відкритість до зворотного зв'язку; об'єктивність в оцінці знань студентів.	0-10
5	0.25	Рефлексія на відгуки науково-педагогічних працівників та студентів за результатами проведення занять.	Об'єктивність у сприйнятті оцінок; здатність підібрати адекватний зауваженням спосіб реагування, розробити пропозиції по їх усуненню; ефективність доопрацювання методичних матеріалів.	0-5
Всього за виконання завдань науково-педагогічної практики				0-50

За результатами виконання індивідуальних завдань педагогічної складової Здобувач звітує перед науковим керівником (та, за наявності, керівником науково-педагогічної практики від зовнішньої бази практики). До звіту додаються методичні матеріали до опанування окремої теми дисципліни, розроблені Здобувачем для проведення занять в межах науково-педагогічної практики, відгуки про відвідані заняття викладачів ДТЕУ, оформлені за формами (додатки Б, В) та витяг з протоколу засідання кафедри, який засвідчує відповідність проведених Здобувачем занять вимогам вищої освіти. Залежно від якості представленого матеріалу та у відповідності до наведених у табл.2.2. критеріїв оцінювання науковий керівник та, за наявності, керівник науково-педагогічної практики від зовнішньої бази практики виставляє(-ють) Здобувачеві оцінку за виконання індивідуального педагогічного завдання науково-педагогічної практики за шкалою від 0 до 50.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. К. : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL:https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf
2. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб./ за ред. А.А. Мазаракі. – 2-ге вид., допов. – К.: Київ. Нац. Торг.-еко. ун-т, 2011. – 296 с.
3. Корягін М. В, Чік М. Ю. Основи наукових досліджень: навч. Посібник. Київ : Алерта, 2019. – 490 с.¹
4. Литвин С.Х., Добровольська В.В. Підготовка дослідницького проєкту та презентація результатів наукових досліджень: підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 268 с.

Додатковий:

5. Брикова Т.М. Терешкін О.Г. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Х. : ХДУХТ, 2020. 103 с.
6. Горизонт 2020: як написати конкурентоспроможну проєктну заявку? Інформаційні матеріали / укладачі: С.М. Шукаєв, Л.І. Русіна, О.К. Сулема, І.А. Владимирський, Є.А. Огородник. К.: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 104 с.
7. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система: довідник користувача / пер. з англ.; за ред. Ю.М. Рашкевича, Ж.В. Таланової. Львів: видавництво Львівської політехніки, 2015.
8. Марченко О.В., Сушко Д.О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах/ Марченко О.В., Сушко Д.О. – Дніпро : ДДУВС, 2018. – 68 с.
9. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. / Л.А. Марцева. – Електронні дані. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. – 150 с.
10. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с
11. Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності»: Навчально-методичний комплекс для

---

¹Курсивом позначено джерела доступні у бібліотеці ДТЕУ чи онлайн

- студентів економічних спеціальностей освітнього рівня «Магістр»./ Упорядники: В.В. Вірченко, А.О. Вітренко, Г.М. Лозова, А.О. Маслов. Київ: ЗАТ «Нічлава», 2019. 48 с.
12. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.
  13. Педагогіка вищої школи: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.
  14. Сазонець І.Л., Ковшун Н.Е. Управління науковими проектами: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2021. – 207 с.
  15. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 319 с.
  16. *Horizon Europe Program Guide (October, 15, 2023) EU Grants.*
URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/programme-guide_horizon_en.pdf

Нормативно-правові акти та регламентуючі документи ДТЕУ:

17. *Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами освіти ДТЕУ: затв. Постановою Вченої ради ДТЕУ 02.02.2022* URL: <https://knute.edu.ua/blog/read?n=Viddil%20aspiranturi%20i%20doktoranturi&uk>
18. *Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у ДТЕУ затв. Постановою Вченої ради ДТЕУ 02.02.2022* URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkwNQ==/d5f82f89f4fe326d74cc511bcab4684f.pdf>
19. *Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ДТЕУ: затв. Постановою Вченої ради ДТЕУ 02.02.2022* URL: <https://knute.edu.ua/blog/read?n=Viddil%20aspiranturi%20i%20doktoranturi&uk>
20. *Положення про оцінювання результатів навчання студентів і аспірантів: затв. Постановою Вченої ради ДТЕУ 02.02.2022* URL: <https://knute.edu.ua/file/MTEyNDI=/66b0fa9bc55ebfa216b4efc74c200e04.pdf>

21. Положення про порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук:затв. Постановою Вченої ради ДТЕУ 02.02.2022
URL:<https://knute.edu.ua/blog/read?n=Viddil%20aspiranturi%20i%20doktoranturi&uk>
22. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 1 липня 2014 року.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
23. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи: наказ МОН від 16.10.2009 р. №943
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0943290-09#Text>
24. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність:Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text>
25. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах):Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 №261
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>

Internet- ресурси

26. Вишеградські стипендії, що підтримують наукові студії у вищих навчальних закладах регіону V4, а також у країнах Західного Балкану та Східного партнерства. URL: <https://www.visegradfund.org/apply/mobilities/visegrad-scholarship/>
27. Інформаційний портал О:НАУКА.URL: <https://nauka.gov.ua/>
28. Конкурси для наукової молоді від НАН України. URL: <http://www.nas.gov.ua/young/UA>
29. Національна онлайн-платформа з цифрової грамотності «Дія. Цифрова Освіта»URL: <https://osvita.diia.gov.ua/>
30. EU Funding & tender opportunities
URL:<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>

КАРТКА ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ
науково-педагогічної практики здобувачем ступеня вищої освіти
«доктор філософії» II року навчання _____ форми навчання
кафедри _____

(ПІБ Здобувача)

I. Загальні положення

Строк проходження практики: _____

База практики: _____

Тема дисертаційного дослідження: _____

Науковий керівник: _____

Керівник науково-педагогічної практики від бази практики (за наявності) _____

II. Наукова (дослідницька) практика

Зміст індивідуального дослідницького завдання: _____

дата видачі завдання _____ підпис наукового керівника _____ дата видачі завдання підпис керівника від зовнішньої бази практики _____

За результатами виконання індивідуального дослідницького завдання проведено дослідження _____

та підготовлено:

✓ Додаток 1: проєкт статті на тему _____ для подання до друку в журналі: _____

✓ Додаток 2: проєкт грантової заявки на участь у конкурсі _____ на фінансування наукового дослідження

№ з/п	Бюджет часу, кредитів ЄКТС	Тип (категорія) науково-дослідного завдання	Оцінка		
			Наукового керівника	Керівника від бази практики	Середня
1	0.25	Пошук та обробка інформації, необхідної для вирішення індивідуального дослідницького завдання			
2	0.25	Розробка гіпотези та підбір методології дослідження			
3	0.25	Формалізація дослідницької пропозиції за вимогами грантодавця (на вибір Здобувача за погодженням з науковим керівником)			
4	0.5	Проведення дослідження, формулювання його результатів			
5	0.25	Презентація результатів дослідження, їх оформлення у вигляді наукової статті			
Разом за виконання індивідуального дослідницького завдання					

Відгук на виконання Здобувачем індивідуального дослідницького завдання:

Наукового керівника	Керівника від бази практики (за наявності)

дата,

підпис

дата

підпис

II. Педагогічна практика

Зміст індивідуального педагогічного завдання: _____

_____

дата видачі завдання   підпис наукового керівника   дата видачі завдання   підпис керівника від зовнішньої бази практики

За результатами виконання індивідуального педагогічного завдання: _____

_____

та представлено для оцінювання:

- ✓ Додаток 3: відгуки за результатами відвідування занять провідних викладачів бази практики;
- ✓ Додаток 4: матеріали, розроблені для проведення лекційного та семінарського / практичного/ лабораторного занять з окремої теми дисципліни, дотичної до теми дисертаційного дослідження;
- ✓ Додаток 5: витяг з протоколу засідання кафедри, який засвідчує відповідність проведених Здобувачем занять встановленим вимогам

№ з/п	Бюджет часу, кредитів ЄКТС	Тип (категорія) науково-дослідного завдання	Оцінка		
			Наукового керівника	Керівника від бази практики	Середня
1	0.25	Ознайомлення з законодавчою базою України у сфері освіти, положеннями, регламентами та нормативними документами з організації освітнього процесу на базі практики.			
2	0.25	Відвідування та аналіз лекційного та практичного заняття провідних викладачів кафедри та університету, ознайомлення з кращими практиками їх проведення. Підготовка відгуків про відвідані заняття			
3	0.5	Планування занять, підготовка методичних матеріалів з окремої теми дисципліни, дотичної до теми дисертаційного дослідження. Розміщення матеріалів в Системі дистанційного навчання бази практики			

№ з/п	Бюджет часу, кредитів ЄКТС	Тип (категорія) науково-дослідного завдання	Оцінка		
			Наукового керівника	Керівника від бази практики	Середня
4	0.25	Проведення лекційного та семінарського / практичного/лабораторного занять з використанням інтерактивних цифрових інструментів. Оцінювання знань студентів з використанням функціоналу МІА Освіта.			
5	0.25	Рефлексія на відгуки науково-педагогічних працівників та студентів за результатами проведення занять.			
Разом за виконання індивідуальних завдань педагогічної практики					

Відгук на виконання Здобувачем індивідуального педагогічного завдання:

Наукового керівника	Керівника від бази практики (за наявності)

_____ дата, _____ підпис _____ дата _____ підпис

Здобувачем _____ виконано програму науково-педагогічної практики та складено залік з оцінкою _____.

Науковий керівник:

**Керівник від бази практики:
(за наявності)**

_____ (ПІБ)

_____ (ПІБ)

_____ дата, _____ підпис

_____ дата _____ підпис

Відгук на відвідане лекційне заняття

Кафедра _____
 Лектор _____
 Навчальна дисципліна _____
 Тема лекції _____
 Факультет, курс, група, форма навчання _____

Критерій аналізу	Деталізація критерію	Відгук
Змістовність лекції	<ul style="list-style-type: none"> • Відповідність лекційного заняття змісту програми навчальної дисципліни • Відповідність сучасним тенденціям розвитку науки • Наявність узагальнень, переконливість • Точність використовуваної наукової термінології • Реалізація принципу органічного зв'язку теорії з практикою, розкриття практичного значення викладених теоретичних положень • Відображення дискусійних питань, постановка наукових проблем 	
Професійна спрямованість	Досягнення програмних результатів навчання, які корелюють із компетентностями, передбаченими у відповідних освітніх програмах.	
Розмаїття методів навчання, доречність та ефективність їх застосування	<ul style="list-style-type: none"> • Застосування інноваційних технологій та методик навчання • Застосування методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти • Використання елементів зворотного зв'язку • Виокремлення головного у матеріалі та висновках, пояснення найбільш складних питань • Формулювання завдань для самостійного опрацювання матеріалу 	

Критерій аналізу	Деталізація критерію	Відгук
Структура лекції	<ul style="list-style-type: none"> • Формулювання мети, наявність плану • Чітка композиційна побудова (вступ, основна частина, заключна частина) • Логічна послідовність і взаємозв'язок окремих частин лекції. • Відокремлення кожного питання плану при послідовному викладенні лекції • Виділення головних ідей і моментів 	
Майстерність лектора	<ul style="list-style-type: none"> • Рівень вільного володіння навчальним матеріалом • Емоційність, культура мовлення • Зовнішній вигляд, уміння триматися перед аудиторією • Поважне і тактовне ставлення до здобувачів вищої освіти • Уміння зняти напруження і втому аудиторії 	
Результати лекції	<ul style="list-style-type: none"> • Інформаційно-пізнавальна цінність лекції • Ступінь повноти і точності розгляду основних питань, розкриття теми лекції • Досягнення дидактичної мети 	
Зауваження та пропозиції		

Здобувач

_____ (ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Відгук на відвідане семінарське / практичне / лабораторне заняття

Кафедра _____

Викладач _____

Навчальна дисципліна _____

Тип заняття _____

Тема заняття _____

Факультет, курс, група, форма навчання _____

Критерій аналізу	Деталізація критерію	Відгук
Змістовність заняття	<ul style="list-style-type: none"> • Змістовна відповідність заняття робочій програмі навчальної дисципліни • Змістовна відповідність заняття сучасним проблемам господарської практики в даній галузі • Повнота розкриття тематичних питань • Зв'язок заняття з відповідним матеріалом лекційного курсу 	
Структура заняття	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення теми та мети заняття • Визначення питань, які виносяться на самостійне опрацювання • Надання переліку рекомендованої літератури для поглибленого вивчення окремих питань та питань, винесених на самостійне опрацювання • Висновки викладача після закінчення розгляду кожного питання • Підведення підсумків заняття 	
Професійна спрямованість	<ul style="list-style-type: none"> • Досягнення програмних результатів навчання • Формування професійного світогляду здобувачів вищої освіти на занятті 	

<p>Розмаїття методів навчання, доречність та ефективність їх застосування</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Застосування інноваційних технологій та методик навчання, цифрових інструментів • Застосування методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти • Наочність (візуалізація) інформації • Способи формування softskills • Управління ходом заняття та оперативний контроль знань і навичок здобувачів вищої освіти. • Відповідність форм контролю результатам навчання і компетентностям, що формуються • Відповідність обсягу винесеного на заняття завдання навчальному часу здобувачів вищої освіти • Зрозумілість критеріїв оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти • Відповідність вимогам студентоцентрованого навчання 	
<p>Майстерність викладача</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Рівень вільного володіння матеріалом • Уміння організувати дискусію та обговорення навчального матеріалу • Культура мовлення • Уміння зняти напруження і втому аудиторії 	
<p>Зауваження та пропозиції</p>		

Здобувач

_____ (ім'я, ПРІЗВИЩЕ)